

Милица Цветковић
Библиотека Матице српске, Нови Сад
milica.cvetkovic@ymail.com

УДК 027.2(44 Париз)

Библиотека Центра Помпиду

Сажетак

У раду ће бити приказана Библиотека Центра Помпиду, статус, циљеви, принципи њеног функционисања, организација.

Кључне речи:

Библиотека Центра Помпиду, услуга „питај библиотекара“, QuestionPoint, информационо-комуникационе технологије, корисници са инвалидитетом

Увод

Историја оснивања Библиотеке јавног информисања¹ у Паризу, преплиће се са историјом оснивања Центра Жорж Помпиду, у оквиру којег је заправо и настала 1977. године. Иако је у смислу организације и функционисања ова библиотека потпуно самостална, ипак је позната, ако не и познатија, као Библиотека Центра Помпиду². Центар је, иначе, назван по Жорж Помпиду, који је за свог председничког мандата покренуо идеју о његовој изградњи. Најпре је било замишљено да то буде само Музеј савремене уметности и одабран је плато Бобур као једини погодан простор за његову изградњу. Тај простор је, међутим, био и једини погодан за изградњу велике јавне библиотеке, тако да је најзад одлучено да пројекти буду уједињени.

Према замисли председника Помпидуа, библиотека је требало да привуче посетиоце који би потом могли да откривају остале активности које Центар нуди. „Желео бих“, објашњавао је он, „да Париз добије културни центар, који би био истовремено музеј и креативни центар и у коме би равноправно обитавала пластична уметност са музиком, филмом, књигама, аудиовизуелном продукцијом и истраживањем.“³ Идеја је, дакле, била више него оригинална, подразумевајући под једним кровом, уз Библиотеку јавног информисања, још и Национални музеј модерне уметности⁴, Центар за музику и акустична истраживања⁵, као и Библиотеку Кандински⁶.

Идеја је била оригинална чак и у архитектонском смислу. У питању је рад италијанског архитекте Ренца Пиана (Renzo Piano) и његовог британског колеге Ричарда Рочерса (Richard Rogers), који су одлучили да на екстеријер грађевине буду постављени елементи типични за ентеријер, попут покретних степеница, лифтова и цеви. Имали су, дакле, идеју „изврнуте зграде“. Све то

са циљем да добију на простору у унутрашњости зграде намењеном посетиоцима, а конципираном тако да разбуђује људски дух. Саграђена у једном од најстаријих квартава Париза, ова грађевина је изазвала бројна негодовања Парижана, ипак, није требало дуго да Центар Помпиду постане један од главних симбола града. Временом је овој јединственој културној институцији град Париз постао чак и претесан, тако да је недавно отворила огранке у Мецу⁷ и Шангају.

Организација и функционисање

Лидер међу јавним библиотекама Француске, којих је данас 4.398, Библиотека Центра Помпиду има посебан статус. Наиме, ова библиотека, а уз њу и Француска национална библиотека и Библиотека Града науке и индустрије⁸ налазе се у надлежности Министарства културе, у чијем надлештву су данас такође и сви француски архиви и музеји, Дирекција за издаваштво, Национални центар за сарадњу библиотека, као и Национални центар за књижевност.

Библиотека Центра Помпиду је централна библиотека града Париза и задужена је за управљање системом јавних библиотека на територији града. Библиотеку финансира Министарство културе у висини од 75% њених потреба, а преосталих 25% Библиотека сама зарађује. Средствима добијеним од Министарства Библиотека самостално располаже, као што је и потпуно независна од Центра Помпиду у вођењу политике и стратегије свог развоја и функционисања.

Све услуге намењене корисницима су потпуно бесплатне и оно што, између осталог, ову библиотеку чини јединственом, јесте да нема апсолутно никаквих формалности око учлањења. Управо из тог разлога су, уз студенте, емигранти најбројнији међу корисницима. Уз то што им нико не тражи документа, због чега се осећају равноправним са осталим корисницима, ова група корисника овде може потпуно бесплатно да научи француски језик. Наиме, одељак назван *Autoformation*,

¹ La Bibliothèque publique d'information (La Bpi)

² La Bibliothèque du Centre Pompidou (Beaubourg)

³ Michel Jacques, Интервју Georges Pompidou, *Le Monde*, Париз 17. 10. 1972.

⁴ Musée national d'art moderne

⁵ IRCAM (Institut de Recherche et Coordination Acoustique/Musique)

⁶ Bibliothèque Kandinsky

⁷ Metz (град у северноисточној Француској)

⁸ Cité des Sciences et de l'Industrie

нуди преко 900 најсавременијих интерактивних метода за учење и усавршавање чак 220 језика, учење и усавршавање рада на рачунару или пак припрему тестова за возњу. Као допуну методама за учење језика, овај одељак подразумева још и 16 специјалних телевизора

Свакодневни редови испред Библиотеке Центра Помпиду

на којима корисници могу да прате програм на 16 различитих језика. Овај „поделељак“ је назван „Телевизије света“⁹.

Грађа Библиотеке броји око 500.000 папирних докумената, док је остали материјал у електронској форми. Ова библиотека је, иначе, на челу Конзорцијума библиотека Француске за обједињену набавку онлајн часописа и база података¹⁰. Оно што је интересантно поменути јесте и да је сва грађа у слободном приступу. То, наравно, не значи да је корисник у потпуности препуштен самом себи. На сваком од 3 нивоа Библиотеке налазе се информациони пултови на којима свих 250 запослених проведу бар 20% свог радног времена, дакле, у директном контакту са корисницима, и то без обзира на своју функцију.

Познато је да тек мали проценат укупног стручног кадра у библиотекама у Србији чине дипломирани библиотекари, док је у овој, као и у осталим француским библиотекама, ситуација потпуно другачија. Наиме, у библиотекама у Француској нема разнородности кадра у смислу ангажовања правника, математичара, биолога, историчара, итд. који ће стећи стручна знања на стручним испитима и семинарима и радећи на различитим пословима у библиотеци. У библиотекама ове земље раде дипломирани библиотекари, изузетно цењени као интелектуалци и истински заљубљеници у своју струку.

Као библиотека актуелности, како је још називају, Библиотека Центра Помпиду предњачи у обнављању својих фондова. *Плељење фонда*, како га они називају, дакле излучивање и расхоровање јединица, у овој библиотеци се врши чак више пута годишње. Грађа је тако

конципирана да за циљ има да, у што је могуће већој мери, презентује како лингвистичке, тако и етничке, политичке и религијске различитости и ова библиотека је у тој мери популарна, да чекање у реду на улазу може потрајати и сатима, јер следећа бројка, а то је 6.000, говори о броју посетилаца по дану, док је капацитет Библиотеке 2.200 места.

Поставши жртва сопственог успеха, Библиотека Центра Помпиду се убрзо по отварању суочила са овим проблемом и 1998. године бива затворена на две године ради проширивања и уопште промене организације. Библиотека поново отвара своја врата корисницима 26. јануара 2000. године. Уз увођење најмодернијих технологија за пренос података, које ће бити могуће консултовати и са дистанце, започиње и пројекат дигитализације грађе, док услуга „Питај библиотекара“¹¹, која је била активна и ранијих година, уводи и могућност *chat*-а, да би 2005. године прешли на рад у програму *QuestionPoint*.

BiblioSésame

BiblioSésame је мрежа којом управља Библиотека центра Помпиду и коју тренутно чини 20 библиотека које сарађују на пружању веома популарне услуге одговарања на питања корисника, користећи програм *QuestionPoint*. Настао је као плод сарадње Конгресне библиотеке¹² и OCLC-а¹³. Услуга је потпуно бесплатна и далеко превазилази оквире библиотеке, града, па чак и земље.

На који начин ова услуга функционише? Корисник попуњава формулар доступан на сајту библиотеке, која га затим обрађује, осим у случају да то превазилази њене могућности и компетенције. У том случају, у обавези је да питање проследи једној од библиотека сарадница.

Ова услуга не подразумева одговоре на питања која се односе на:

- анализу тржишта,
- експертизу процена вредности,
- исцрпне библиографије,
- правне и медицинске савете, итд.

Суочена са изазовима новог времена, ова библиотека је на њих одреаговала изузетно ефикасно, одлучивши се за мултимедијалност услуга и садржаја, активно учешће корисника у дефинисању тих истих услуга и креирању садржаја. У жељи да буде тамо где и њени корисници, како би им била од користи у њиховом простору, библиотека је присутна и активна и на друштвеним мрежама.

*Alphabib*¹⁴

Процењује се да 10% светске популације чине особе са инвалидитетом, док је у Француској 5,5 милиона

¹¹ Réponse à distance

¹² The Library of Congress

¹³ Online Computer Library Center

¹⁴ Améliorer l'accueil des personnes handicapées en Bibliothèques (Побољшање услуге прилагођене потребама особа са хендикепом)

⁹ Télévisions du monde

¹⁰ CAREL – Consortium pour l'acquisition de ressources en ligne

оних који се свакодневно суочавају са социјалним и физичким баријерама, као што су предрасуде у ставовима према инвалидности, неприступачност објеката и друге архитектонске инфраструктуре, али и неприступачност информација.

У многим земљама корисницима са инвалидитетом још увек није омогућен приступ библиотеци, нити се то ускоро очекује. Ипак, скоро тридесет година уназад, један од приоритета Библиотеке Центра Помпиду јесу управо услуге прилагођене потребама ове групе корисника, као и њихово континуирано унапређивање, а све то уз укључивање Удружења инвалида и сличних организација у процес вредновања. Управо ова библиотека данас је на челу националне мреже *Alphabib*, коју чини више од педесет библиотека широм Француске.

Библиотеци центра Помпиду свако има приступ. Окружење библиотеке, улаз, тоалетни простори и лифтови приступачни су особама с различитим врстама инвалидитета. Ова библиотека има и пет кабина посебно опремљених за рад слепих и слабовидних особа. Сва грађа је, дакле, доступна свим корисницима, а најсавременија техничка опрема коју користе у раду, у значајној мери доприноси доступности фонда. Библиотека, између осталог, набавља звучне књиге, видео/DVD књиге с титловима и/или језиком знакова, књиге на Брајевом писму, књиге у увећаној штампи, итд. Рачунари су опремљени програмима за читање и повећавање екрана (*ZoomText* или *RealPlayer*). Уз поменути техничку опрему, у употреби су и мини Брајеве тастатуре, Брајеви скенери и штампачи, читачи дневне штампе, софтвер за предвиђање речи при уносу текста, као и софтвер за проверу правописа. Библиотека Центра Помпиду и, осим ње, још само Национална библиотека Француске, корисницима са инвалидитетом стављају на располагање и електронску лупу. Реч је о преносивом апарату који се користи за увећавање текста који омогућава слабовидим корисницима да у слободном приступу консултују насловне стране или пак садржај књиге без употребе *ZoomText*-а.

Приступачност је јасно дефинисана као одговорност управе ове библиотеке. Одређена је и група запослених, такозвана *Mission handicap*¹⁵, која има улогу посредника између Библиотеке и Удружења особа са инвалидитетом. Како би се корисник са инвалидитетом осећао добродошлим у библиотеку, пожељно је да се комуницира директно са њим, а не да се обраћа искључиво особи у пратњи и зато се инсистира и на упознавању целокупног особља са различитим врстама инвалидитета. С тим у вези, запосленима се редовно прослеђује електронска пошта и друге информације о услугама за посебне групе корисника. Више пута годишње, за-

Необични екстеријер Центра Помпиду

послени у овој библиотеци иду на обуке и семинаре, учествују у различитим образовним пројектима, а све у циљу што ефикасније примене поменутих услуга.

Један од пројеката на којима тренутно ради особље Библиотеке центра Помпиду јесте израда нове верзије колаборативног сајта типа *wiki*, под називом *Alphabib* (<http://alphabib.bpi.fr/>), који за циљ има креирање мреже запослених у области културе који раде са особама са инвалидитетом, размену њихових знања и искустава. То што је овај сајт назван колаборативним, значи да сви

Корисницима је на располагању најсавременија техничка опрема

они који су умрежени могу да приложе садржаје, уместо да само једна особа служи као презентер.

Закључак

Како ова, тако и остале библиотеке ове земље, вредноване су на прави начин. Оне, дакле, имају прави статус и третман који су илустровани, између осталог, и кроз непостојање проблема финансирања, као и не-

¹⁵ Сервис за кориснике са инвалидитетом

постојање проблема недоречене законске регулативе. Успавани библиотекарски потенцијали су у потпуности ревитализовани, а имиџ класичног библиотекара (бела крагница, пунђа и наочаре) одавно уништен у библиотекама Француске, у којој је данас ова делат-

ност једна од најатрактивнијих. Одавно су уведени систем обавезног школства, нови имиџ и нови људи, истински заљубљеници у свој позив, који су подигли ниво струке и непрестано раде на указивању на њен друштвени значај.

The Centre Pompidou's Public Reference Library

Abstract

The paper will present The Centre Pompidou's Public Reference Library. It's status, aims, principles of functioning, its organization. All things considered, The Library may be defined as a set of collections and encyclopaedic documentary services on all supports integrating the most recent developments included in the international networks; of spaces open to all aimed at the satisfaction of the public on site and remotely; of human and financial means hardly in proportion with the services provides for the public.

Key words:

The Centre Pompidou's Public Reference Library, Ask a Librarian Service, QuestionPoint, information-communicational technologies, users with disability

ЛИТЕРАТУРА

1. Bertrand, Anne-Marie. *Les bibliothèques*. Paris: Ed. La Découverte, 2004.
2. *Bibliothèque publique d'information. Découvrir la Bpi*. <http://www.bpi.fr> (преузето 18. 10. 2009).
3. Chiffres clés 2010. Statistiques de la culture. <http://www.culture.gouv.fr/culture/sedocum/dll-cd.htm> (преузето 1. 6. 2010).
4. *Culture et handicap: guide pratique de l'accessibilité*. Paris: Ministère de la Culture et communication, 2009.
5. Interview accordée au journal *Le Monde*, le 17 octobre 1972. <http://www.centrepompidou.fr/> (преузето 11. 10. 2009).
6. Интерни документи прибављени током боравка на стручном усавршавању у Библиотеци Центра Помпиду (октобар-децембар 2009).
7. *Les bibliothèques publiques en France*. <http://www.centrenationaldulivre.fr> (преузето 20. 5. 2010).
8. *Publics et usagers des bibliothèques: un défi pour la coopération*. Paris: Bpi, 1998.
9. *Pulman country report. Information on public libraries*. http://www.pulmanweb.org/countries/country%20profiles/infoFrance.htm#_Toc536417148 (преузето 1. 6. 2010).
10. Seguin, Jean-Pierre. *Comment est née la Bpi*. Paris: Bibliothèque publique d'information, Centre Pompidou, 1987.